

STRATEŠKE SMJERNICE RAZVOJA EU POLITIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ
Demografija (prezenter prof.dr.sc. Vlado Puljiz)

1. Demografski procesi imaju kompleksnu pozadinu. Riječ je o ekonomskim, socijalnim i vrijednosnim faktorima koji bitno utječu na demografska kretanja, po tako i na budućnost društva. U tom smislu francuski je sociolog Alain Touraine demografsku reprodukciju nazvao "proizvodnjom društva" (la production de la société).

2. U središtu analize demografskih procesa nekoliko je pokazatelja. Riječ je, prije svega, o kretanju broja stanovnika. Podsjetimo da je Hrvatska 2011. godine imala oko 4,3 milijuna, a 2021. oko 3,9 milijuna stanovnika ili 9% manje. Shodno tome, u Hrvatskoj se najbrže smanjivao broj stanovnika od svih zemalja EU. Dodajmo, da je broj rođene djece na 1000 stanovnika 2021. godine bio 9,8, a broj umrlih 14,8. Posljedica je osjetno pogoršanje dobne strukture stanovništva. Drugim riječima, udio djece, mladih i stanovnika srednje dobi sve je manji, dok raste udio onih starije dobi.

Pažnju analitičara posebno privlači iseljavanje stanovništva. Tako se procjenjuje da se nakon 2011.godine iselilo više od 300 tisuća naših građana. Iseljavanje se intenziviralo poslije ulaska Hrvatske u EU 2013. godine.

Za razliku od ranijih vremena, hrvatski se iseljenici sve rjeđe definitivno vraćaju, a manji je priljev novca kojeg šalju svojim obiteljima u Hrvatsku.

Veliku pažnju javnosti zaokuplja imigracija stranaca, posebno iz Afrike i Azije.

Važno je napomenuti da se u Hrvatskoj odvija znatna prostorna redistribucija stanovništva. Mnoge županije, posebno u Slavoniji i u brdsko-planinskom području zahvatio je pravi egzodus, dok se stanovništvo koncentrira u većim gradovima te priobalju.

3. Postavlja se pitanje: kako mijenjati ove negativne demografske trendove? Uobičajene mjere su: pomoć djeci i obiteljima, otvaranje i modernizacija odgojno-obrazovnih institucija, zapošljavanjem majki i mladih, aktivno starenje i

slično. Međutim, bitno je snaženje i modernizacija gospodarskih aktivnosti. Podsjetimo, da se naše gospodarstvo sve više svodi na turizam, ugostiteljstvo, građevinarstvo, a sve manje na proizvođačku djelatnost. Posebno treba upozoriti na zapostavljenost poljoprivrede, odnosno nepovoljnu strukturu individualnih gospodarstava.

Pažnju treba obratiti na trendove modernizacije te rast zelene ekonomije. Tome treba prilagoditi obrazovanje i profesionalno usmjeravanje mladih te prostorni raspored stanovništva.

4. Važno je privlačenje u zemlju naših emigranata i pripadnika dijaspore. Podsjetimo, vanjske migracije promijenile su svoj karakter tijekom posljednjih desetljeća. Drugim riječima, umjesto privremenih prevladavaju trajne emigracije. U pravilu, odlaze mladi, obrazovani ljudi, od kojih su mnogi već formirali obitelj. Oni se lakše integriraju u stranim, posebno europskim zemljama, relativno brzo nauče jezik, pa po tome dobro u prednosti pred imigrantima iz Afrike i Azije, kojima je preplavljena Europa.

Postavlja se pitanje: kako u zemlju privući naše emigrante? Drugim riječima, kako ih prikladno zaposliti, pomoći im u stambenom zbrinjavanju i slično. Prilikom njihovih povremenih boravaka u zemlji treba im posvetiti znatno više pažnje, nego što je to uobičajeno. Uostalom, primjeri nekih istočnoeuropskih zemalja, članica EU, pokazuju kako je povratak realna solucija koja može znatno utjecati na demografske trendove. Kada je riječ o našim emigrantima, treba imati na umu da je ulazak Hrvatske u schengenski prostor, kao i uvođenje eura, znatno smanjio prepreke u kretanju stanovništva te poimanju „inozemstva“.

5. Zaključno možemo reći da se aktualnim demografskim trendovima treba intenzivno i kontinuirano baviti. Postoji niz načina kojima se na njih može utjecati. Radi se o potpori djeci i obitelji, izgradnji institucija, snaženju i modernizaciji gospodarstva, širenju lepeze aktivnosti, privlačenju emigranata i slično. To je složena politika, a njene naznake vidimo u djelovanju institucija kao što je Vijeće za demografsku revitalizaciju Republike Hrvatske, ili pak resor demografije u Europskom vijeću na čijem je čelu hrvatska izaslanica.

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo svojim raspravama, publikacijama i drugim aktivnostima može dati svoj doprinos osvještavanju i rješavanju demografskih problema Hrvatske.